

Modersmålets roll för yrkesidentiteten

Finlandssvenska sjukskötarstudenters uppfattningar

Jessica Stenström

Examensarbete

Hälsovårdare

2019

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Hälsovårdare
Identifikationsnummer:	6627
Författare:	Jessica Stenström
Arbetets namn:	Modersmålets roll för yrkesidentiteten – Finlandssvenska sjukskötarstudenters uppfattningar
Handledare (Arcada):	Maria Forss
Uppdragsgivare:	FINLUST
<p>Sammandrag: Denna studie är ett samarbete mellan Petter Gustavssons forskargrupp som genomfört LUST studien (Longitudinell undersökning av sjukskötarnas tillvaro) och Yrkeshögskolan Arcada. Syftet med studien är att belysa och diskutera vilken betydelse det svenska modersmålet har för unga sjukskötares professionella växt och välbefinnande i arbete i Finland samt ifall modersmålet påverkar de nyexaminerade sjukskötarnas uppbyggande av yrkesidentiteten. I den tidigare forskningen framkommer det att modersmålet påverkar både inläringen och identiteten. Som teoretisk referensram för studien har skribenten använt sig av Benners (1984) teori ”Från novis till expert” som uppger att den professionella tillväxten är uppbyggd i en trappstegsmodell. Studien har två centrala frågeställningar: 1. Vad betyder det att vara finlandssvensk sjukskötarstuderande i Finland idag? och 2. Spelar språket en roll i uppbyggnaden av yrkesidentiteten? Studien är gjord i form av en kvalitativ intervjustudie med sex tredje och fjärde årets sjukskötarstudenter på Yrkeshögskolan Arcada som informanter. Studiens resultat presenteras i två delar: 1. Kompetensstegen och yrkesutveckling och 2. språkets inverkan. Resultatet visar att studenterna vill trivas i sin arbetsmiljö och kunna utvecklas i sitt kommande yrke. De flesta tror att de kommer att trivas i sitt yrke om fem till tio år, men faktorer som kan inverka negativt på detta är stress och att tröttna på arbetet. Resultatet påvisar också att språket påverkar inläringen negativt genom att studenter inte vågat ställa frågor eller inte förstått vad handledaren sagt. Självbilden har påverkats genom att studenterna känt sig sämre på grund av att de inte haft samma modersmål som de andra på arbetsplatsen samt att de inte kunnat föra diskussioner på det andra inhemska språket.</p>	
Nyckelord:	Modersmål, yrkesidentitet, tvåspråkighet, finlandssvenskhet, sjukskötarstudenter, kompetensstegen, inläring, FINLUST
Sidantal:	35
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	23.5.2019

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Public Health nurse
Identification number:	6627
Author:	Jessica Stenström
Title:	The role of mother-tongue in work-identity – From a Swedish-speaking Finn nurse student`s view
Supervisor (Arcada):	Maria Forss
Commissioned by:	FINLUST
<p>Abstract: This study is a collaboration between Petter Gustavsson´s research team who has done the LUST-study (longitudinal study of nurses´ existence) and Yrkeshögskolan Arcada. The aim of this study was to illuminate and discuss the importance of the Swedish mother-tongue for young nurse student´s professional growth and well-being in Finland and if the mother-tongue affects the young nurse´s building of work-identity. Earlier studies have shown that mother-tongue affects both learning and identity. Benner´s (1984) stages of clinical competence study “From novice to expert”, was used as theoretical reference. This study has two question formulations: 1. What does it mean to be a Swedish speaking Finn nurse student in Finland today? and 2. Does the language matter in building the work-identity? The study is done in form of a qualitative interview study with six informants, all third- or fourth-year nurse students from Yrkeshögskolan Arcada. The results were presented in two parts: 1. Stages of clinical competence and professional development and 2. languages affect. The results show that the students want to thrive in their future work environment and be able to grow. Most of the students believe that they will thrive with their work in five to ten years, factors that can affect negatively to this is stress and to get bored with the work. The results also show that language affects learning negatively since the students did not dare to ask questions or they did not understand what the supervisor was saying. The student´s ego image has also been affected negatively because of the language since the students felt bad because they did not speak the same language that the rest of the nurses and they were not able to participate in discussions in the other native language.</p>	
Keywords:	mother-tongue, work-identity, bilingual, Swedish-speaking Finns, nurse students, stages of clinical competence, learning, FINLUST
Number of pages:	35
Language:	Swedish
Date of acceptance:	23.5.2019

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Terveydenhoitaja
Tunnistenumero:	6627
Tekijä:	Jessica Stenström
Työn nimi:	Äidinkielen vaikutus ammatti-identiteettiin – Suomenruotsalaisten sairaanhoitajaopiskelijoiden käsitys
Työn ohjaaja (Arcada):	Maria Forss
Toimeksiantaja:	FINLUST
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Tämä tutkimus on yhteistyö Petter Gustavssonin tutkimusryhmän, joka on toteuttanut LUST- tutkimuksen (pitkittäisosiainen tutkimus sairaanhoitajien olemassaolosta) ja Yrkeshögskolan Arcadan välillä. Tutkimuksen tarkoitus on havainnollistaa ja pohtia mitä ruotsi äidinkielenä merkitsee nuorten sairaanhoitajien ammatillisessa kasvussa Suomessa, sekä äidinkielen vaikutus ammatillisen identiteetin rakentamisessa. Aiemmissä tutkimuksissa on tullut esille, että äidinkieli vaikuttaa sekä oppimiseen että identiteettiin. Tutkimuksen teoreettisena viitekehystenä on käytetty Bennerin (1984) teoria ”noviisista ekspertiksi” jonka mukaan ammatillinen kasvu rakentuu porrasmaisesti. Tutkimuksen kaksi kysymystä ovat: 1. Mitä tarkoittaa sairaanhoitajan oleminen Suomessa tänä päivänä? ja 2. Vaikuttaako kieli ammatillisen identiteetin rakentamisessa? Tutkimus on tehty laadullisena haastattelututkimuksena ja tutkimukseen osallistui kuusi kolmannen- ja neljännen vuoden sairaanhoitajaopiskelijaa Yrkeshögskolan Arcadasta. Tutkimuksen tulokset esiteltiin kahdessa osassa: 1. Osaamisen kartoittaminen ja ammatillinen kasvu sekä 2. kielen vaikutus. Tulokset kertovat, että opiskelijat toivovat viihtyvänsä työilmapiirissä sekä voivansa kehittyä tulevassa ammatissaan. Useimmat uskovat, että he tulevat viihtymään ammatissaan viiden ja kymmenen vuoden päästä mutta tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa tähän negatiivisesti ovat stressi ja kyllästyminen työhön. Tulokset näyttävät myös, että kieli vaikuttaa oppimiseen negatiivisesti sen vuoksi, että opiskelijat eivät ole uskaltaneet kysyä tai ymmärtäneet mitä ohjaajat ovat sanoneet. Opiskelijoiden minäkuva on kärsinyt koska he ovat tunteneet itsensä huonommaksi sen vuoksi, että heillä on ollut eri äidinkieli kuin muilla työntekijöillä työpaikalla ja koska he eivät ole osanneet osallistua keskusteluihin maan toisella kielellä.</p>	
Avainsanat:	äidinkieli, ammatillinen identiteetti, kaksikielisyys, suomenruotsalaisuus, sairaanhoitajaopiskelija, osaamisen kartoittaminen, oppiminen, FINLUST
Sivumäärä:	35
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	23.5.2019

INNEHÅLL

1	Inledning.....	7
2	Bakgrund.....	8
2.1	Centrala begrepp.....	10
2.2	Tidigare forskning.....	10
2.2.1	<i>Modersmålets betydelse.....</i>	<i>11</i>
2.2.2	<i>Sjukskötarens modersmål.....</i>	<i>12</i>
3	Teoretisk referensram	13
3.1	Unga sjukskötares professionella växt.....	13
3.1.1	<i>Från novis till expert .....</i>	<i>13</i>
3.1.2	<i>Kompetensstegen i praktiken .....</i>	<i>15</i>
3.2	Modersmålets betydelse för den professionella tillhörigheten	16
3.2.1	<i>Vid inläring.....</i>	<i>16</i>
3.2.2	<i>Vid uppbyggandet av yrkesidentitet .....</i>	<i>16</i>
3.3	Välbefinnande i arbete för unga sjukskötare.....	17
3.4	Sammanfattning	17
4	Syfte och frågeställning	18
5	Metod.....	18
5.1	Intervju som metod för datainsamling	19
5.1.1	<i>Öppen intervju .....</i>	<i>19</i>
5.2	Deduktiv innehållsanalys som metod för att bearbeta data	20
5.3	Etik.....	20
6	Resultat	21
6.1	Kompetensstegen och yrkesutveckling.....	21
6.1.1	<i>Tankar kring kompetensstegen och den egna utvecklingen.....</i>	<i>22</i>
6.1.2	<i>Ambitioner, visioner och trivsel i yrket.....</i>	<i>22</i>
6.2	Språkets inverkan.....	23
6.2.1	<i>Språkets inverkan på inläringen.....</i>	<i>23</i>
6.2.2	<i>Modersmålet som exkluderande eller inkluderande faktor.....</i>	<i>24</i>
6.2.3	<i>Modersmålets inverkan på självbilden .....</i>	<i>24</i>
6.3	Resultatet i relation till tidigare forskning.....	25
6.4	Resultatet i relation till teoretiska referensramen	26
7	Kritisk granskning	27

7.1	Validitet och reliabilitet.....	27
7.2	Etiska reflektioner	28
8	Diskussion	29
	Källor	31
	Bilaga 1 - Intervjuguide	34
	Bilaga 2 - Informantbrev	35

1 INLEDNING

I Finland är finska det dominerande språket på nästan alla sjukhus och utan finska språket klarar man sig mycket dåligt eller inte alls. I detta arbete kommer jag att forska ifall det är en riskfaktor för stress att inte få tala sitt modersmål, svenska, på sin arbetsplats. Som finlandssvensk och med svenska som modersmål är jag intresserad av detta ämne eftersom jag anser att det berör mig samt folk i min omgivning. Fler svenskspråkiga sjukskötare flyttar till Sverige vilket gör att andelen finskspråkiga ökar på de finska sjukhusen. Som vårdstuderande går man ut på flera fält på sjukhusavdelningar och ofta visar det sig att ingen av de 20–30 andra arbetarna där pratar svenska.

Svenskan är mitt starkare inhemska språk och jag anser att det är en stressfaktor att varje dag gå till en praktikplats där man inte får uttrycka sig på sitt modersmål. Jag själv anser att det är ett stort problem både under studietiden och efteråt då man går in i arbetslivet. I finska språklagen står det att alla har rätt att få vård på någotdera av de inhemska språken, finska eller svenska. (Språklagen 423/2003 4 §) För att detta skall gå att uppfylla behövs svenskspråkig personal på de finska sjukhusen.

År 2007 startades en forskning i Sverige vid namnet LUST, vilket står för Longitudinell undersökning av sjukskötarens tillvaro. Undersökningen går ut på hur utbildningen förbereder studeranden för arbetslivet och hur utexaminerad vårdpersonal trivs i sitt yrke. Projektet leds av professor Petter Gustavsson på Karolinska Institutet. (Gustavsson, 2017) Projektet har nu kommit till Finland och går under namnet FINLUST. Syftet är att undersöka finländska sjukskötares hälsa och trivsel i slutskedet av studierna och i början på arbetslivet. Man försöker också komma fram till varför allt fler finländska utexaminerade sjukskötare flyttar till Sverige för att börja arbetslivet där istället.

Syftet med denna forskning är alltså att reda ut ifall det är en stressfaktor att inte få tala svenska på sin arbetsplats respektive praktikplats och ifall det påverkar de nyexaminerade sjukskötarens yrkesidentitet. Forskningen kommer göras i form av intervjustudie med tredje och fjärde årets studenter som testgrupp.

2 BAKGRUND

Det tvåspråkiga Finland placeras geografiskt längs sydvästra kusten. Det innebär att i stora delar av landet behöver man inte beakta tvåspråkigheten lika mycket eftersom nästan alla är finskspråkiga. Det gör att de största språkfrågorna kring tvåspråkigheten placeras i det så kallade Svenskfinland som befinner sig i södra och västra Finland. Eftersom finlandssvenskarna är ganska få har det visat sig att det kan vara svårt att hålla igång enbart svenskspråkiga sjukvårdsenheter eftersom de kommunvis skulle bli väldigt små. Ifall flera kommuners sjukvårdsenheter slogs ihop skulle avstånden för vissa personer bli mycket långa. Kvaliteten på vården kan också vara sämre på en mindre enhet än på en större. (Henriksson. 2011)

På grund av språket kan också finskspråkiga och svenskspråkiga vårdare ha olika syn på vården. De finskspråkiga läser finska tidningar och böcker medan de svenskspråkiga mer följer med tidskrifter från Sverige och då uppfattas saker olika. Detta bidrar till att vården till viss mån sköts olika på enspråkigt svenska enheter och större sjukhus där finskan dominerar. (Henriksson. 2011)

På små enheter är det vanligt att tvåspråkigheten fungerar bra medan det på de större enheterna och sjukhusen ofta blir mer enspråkigt då majoritetsspråket finska lätt tar över. Enspråkiga enheter med garanterad service på svenska (eller finska) får ofta problem med kompetensförsörjningen och läggs ner. Då nya, större enheter bildas är det lätt att de blir enspråkigt finska då tvåspråkigheten förväntas uppehållas av sig själv och de svenskspråkigas andel blir liten. (Henriksson. 2011)

För att tvåspråkigheten skall fungera i praktiken finns det tre förutsättningar: 1) Minoritetens andel borde vara minst 30% för att uppehållas. 2) Det behövs språkplanering för all tvåspråkig verksamhet, den behöver inte se ut på ett visst sätt men den måste existera. 3) Någon i ledningen måste ta ansvar över minoritetsspråkets verksamhet inom enheten. Det är oklart hur många av dessa tre delar som måste vara uppfyllda för att tvåspråkigheten skall fungera i en enhet men de måste finnas med till någon mån. (Henriksson. 2011)

Allt fler unga finländare flyttar till Sverige. Förr var det fler från Österbotten men nu mer är det de unga från Helsingforsregionen som flyttar till Sverige. Under åren 2000–2015 flyttade sammanlagt 17 000 finländare till Sverige. Det har också visat sig att bara hälften av de som flyttat till Sverige har återvänt till Finland. (Kepsu. 2016)

Eftersom Finland och Sverige är ganska lika historisk, socialt, kulturellt, ekonomiskt och språkligt anser man ibland att det är psykiskt mer som en längre flyttning inom det egna landet då finländare flyttar till Sverige. Många har också släkt och vänner i Sverige vilket gör att det känns som hemma. Finlandssvenskarna ser också Sverige som en del av deras arbetsmarknad och vissa fall mer än en del storstäder i Finland. Om man undersöker språkgruppernas flyttningsmönster i förhållande till gruppernas invånarantal är det tio gånger fler svenskspråkiga som flyttar än finskspråkiga. Det talar för att språket har en stor betydelse för migrationen. Forskning har också visat att det är större andel kvinnor än män som flyttar och också är det fler män som kommer tillbaka till Finland efter en tid i Sverige. (Kepsu. 2016)

2.1 Centrala begrepp

Några av de främsta begreppen i detta arbete är modersmål, stress, utbrändhet och yrkesidentitet. Dessa ord kommer förklaras närmare i detta kapitel för att få en klarare bild samt öka förståelsen för ämnet.

Modersmål är det språk ett barn lär sig först. Det är språket barnet först lär sig att kommunicera med sin omgivning, förstår andra och blir själv förstådd på. (NE.2017) I Finland är det vanligt att barn har två modersmål då flera familjer har ena föräldern finskspråkig och andra svenskspråkig. Andra benämningar på modersmål är hemspråk, första inlärd språk och förstaspråk. (Synonymer. 2017)

Yrkesidentitet definieras självbilden som yrkesmänniska, hur man uppfattar sig själv, vilka uppgifter man har och vilken ställning i arbetslivet och på den egna arbetsplatsen. Yrkesidentiteten bestäms också på basen av ens värderingar, attityder till egna och andra yrken, till kollegor och kunder och vilken typ man är inom den egna yrkeskåren. Till exempel saklig, kunnig, idealistisk eller engagerad. Yrkesidentiteten formas utav de egna tankarna kring sig själv och yrket men också av omgivande miljön och dess krav och förväntningar av en som arbetare. (Egidius.2017)

2.2 Tidigare forskning

Då jag gjort detta arbete har jag endast hittat ett fåtal källor som jag anser att kan användas som material i mitt arbete, eftersom det är ett så lite undersökt ämne. Så vitt jag vet finns det inga tidigare studier om exakt samma ämne. De flesta forskningarna relaterade till språk på arbetsplatsen har gjorts utomlands och då har de flesta behandlat tvåspråkiga människor i ett land med bara ett språk och en stor kulturskillnad har spelat roll i forskningen.

2.2.1 Modersmålets betydelse

Både att man får tala sitt modersmål på sin arbetsplats samt att patienten får vård på sitt eget modersmål indikerar för en bra vård. (HUS. 2017)

Forskning visar att möjligheten att använda sitt modersmål har en stor betydelse för hur patienten upplever vården. I vårdsituationer där patienten är verkligen sjuk och vårdbehovet högt spelar språket en mycket stor roll och det påverkar vårdkvaliteten i högsta grad. (HUS. 2017)

Djup inläring och förståelse är två viktiga faktorer inom vården och yrket som vårdare. Eftersom det inom vårdyrket kommer upp nya teorier hela tiden måste vårdaren skola sig genom hela arbetslivet. Oftast hålls informationstillfällen och skolningar på finska, speciellt på de stora sjukhusen. Om man däremot inte förstår språket helt och hållet som skolningarna hålls på ökar det stressen hos vårdaren. Det har också visat sig att ifall en person inte får tala sitt modersmål kan hen inte uppnå full förståelse vilket leder till att inläringen blir knapp. Personen kan heller inte fullt delta i diskussioner. Det har alltså visat sig att människor tar in information mycket bättre på sitt eget modersmål än på sitt andra språk. (Imam et al. 2014)

En studie gjord i Kina på Wuhan University visar också på att modersmålet har en stor betydelse vid inläringen av ett ämne. I en tvåspråkig anatomikurs användes 30 % material på annat språk än kinesiska. 70 % av kursdeltagarna var nöjda med kursen och nästan hälften av deltagarna fick 80 % eller mer rätt i det slutliga provet i kursen. Då kursen ändrades och 50 % av materialet var på annat språk än kinesiska var det bara 17 % av kursdeltagarna som var nöjda. I slutliga testet var det 32 % som fick 80 % eller mer rätt i slutliga provet. Denna studie visar alltså att ju mer man får lära sig på sitt modersmål desto bättre blir inläringen och förståelsen för ämnet. (Imam et al. 2014)

2.2.2 Sjukskötarens modersmål

På en arbetsplats väljer arbetstagarna själv vilket språk de talar sinsemellan. På en arbetsplats där majoriteten är finskspråkig talas det sällan någonting på svenska eftersom de finska arbetstagarna sällan förstår svenska. För flera finlandssvenskar blir därför finskan deras professionella språk medan svenskan förblir deras privata språk. Det är synd då modersmålet inte blir ett yrkesspråk och det vore bra ifall bägge språken kunde användas som professionella språk, både för de finskspråkiga och svenskspråkiga arbetstagarna. Sjukskötare som jobbar på en tvåspråkig avdelning kunde ha en ypperlig chans att lära sig båda språken bra ifall man använde lunchpauser och annan ledig tid till att tala båda språken. Ofta har svenskspråkiga dock svårt att tala svenska med finskspråkiga kolleger och det räcker med att det kommer en finskspråkig kollega med i diskussionen så slår de automatiskt om till att tala finska. Det är dåligt ur de finskspråkigas synvinkel eftersom de har mycket mindre chans att lära sig svenska än vad finlandssvenskarna har att lära sig finska. Detta beror på att man talar mycket mer finska på arbetsplatsen och annars också i samhället är finskan det dominerande språket i till exempel butiken, på tv och på radio. (Tandefelt. 2005)

Det har gjorts en forskning på Saudi patienters åsikter om vårdare som inte talar arabiska. Forskningen gjordes med intervju av 116 patienter varav 47% var män och resten kvinnor. Medelåldern var 48 år. I forskningen ville man reda ut ifall patienter kände sig mer osäkra med vårdare som inte kunde arabiska än med skötare som kunde språket. Resultatet i forskningen var att två tredjedelar av patienterna tyckte att vårdarna som inte talade arabiska inte riktigt förstod dem och deras problem. De förstod själv heller inte riktigt alla instruktioner vårdaren gav. Av de intervjuade tyckte 70% att det var obekvämt att vara patient då vårdaren inte kan ens modersmål och 30% tyckte att de inte riktigt kunde lita på vårdaren. Patienterna märkte också att 50% undvek konversationer och 70% avslutade konversationer med patienter på grund av språkmuren. Forskningen visade dock att 90% av patienterna var nöjda med sin vård och att det inte spelade större roll om vårdaren kunde arabiska eller inte. (Al-Kathami et. al. 2010)

Patienterna kände sig alltså lite obekväma och aningen rädda då de inte delade samma modersmål med vårdaren. I denna forskning tas det inte upp vilket språk de vårdare som

inte kunde arabiska talade. Man fick heller inte veta ifall patienterna hade något gemensamt språk med vårdaren eller hur kommunikationen fungerade under vårdsituationerna.

Man kan anta att om patienterna är rädda för vårdare som inte har samma modersmål som dem så kan det vara jobbigt att vara en svensk vårdare med en finsk patient. De största problemen enligt patienterna var ju patientsäkerheten och att det kunde uppstå missförstånd. Detta kan också ske på en arbetsplats där en svenskspråkig skötare talar med en finskspråkig och språkmuren kommer emellan. Då kan det vara att rapporten inte når fram på samma sätt man trodde och informationen blir på hälft eller helt fel. Detta kan göra att den svenskspråkiga skötaren inte känner att hen gjort sitt jobb tillräckligt bra och det kan uppstå känslor att man är sämre än de andra bara på grund av språket.

3 TEORETISK REFERENSRAM

3.1 Unga sjukskötares professionella växt

Enligt (Benner. 1984) är den professionella växten uppbyggd av en trappstegsmodell där hen går från novis till expert. Denna teori används i dagens läge av HUS (Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt). (HUS. 2018)

3.1.1 Från novis till expert

Då den nyexaminerade sjukskötaren går ut i arbetslivet börjar yrkesidentiteten byggas upp. Enligt (Benner. 1984) går den nyexaminerade sjukskötaren igenom fem faser; novis, utvecklad nybörjare, kompetent, skicklig och expert.

På den första nivån som **novis** har sjukskötaren kunskapen men inte erfarenheten i olika situationer. Sjukskötaren vet i teorin ungefär hur man skall göra men inte hur det går till i praktiken. Nybörjare saknar självsäkerhet inom arbetet och behöver både muntlig och

fysisk handledning. Hen kan inte göra patientbedömningar på grund av inga tidigare erfarenheter och arbetet kräver längre tid än normalt.

Då sjukskötaren uppnår den andra nivån som **avancerad nybörjare** visar hen ett acceptabelt resultat på arbetet tack vare sin tidigare kunskap i riktiga patientsituationer. Hen är skicklig i vissa områden, medan andra områden ännu kräver lite arbete och stöd. Vissa vårdåtgärder kan ta aningen mer tid men kunskapen ökar hela tiden hos sjukskötaren.

I den **kompetenta** fasen kommer sjukskötaren in efter två till tre år inom branschen. Sjukskötaren jobbar effektivt, strukturerat och självsäkert. Hen är medveten om sina handlingar och kan avsiktligt planera sitt arbete, vilket hjälper att uppnå effektivitet och organisation. En kompetent sjukskötare får också arbetet gjort inom en lämplig tidsram.

Den **skickliga** sjukskötaren uppfattar situationer som helheter och koncentrerar sig inte längre på små saker i taget och förstår att koncentrera sig på långsiktiga mål. De har lärt sig av sin erfarenhet och vet vad de kan vänta sig i olika situationer. Då har de också lättare att planera vården för patienten. De känner också bra till när någonting avviker från det så kallade normala och vet när de skall ingripa och hur. Sjukskötare arbetar snabbare och effektivare eftersom hen kan koncentrera sig på det viktigaste och på så sätt blir det mindre jobb för hen.

Expertsjukskötaren har ett intuitivt grepp om varje situation och kan snabbt reda ut det viktigaste i en situation istället för att gå igenom massor av alternativa diagnoser och lösningar. Experten arbetar med en djup förståelse för situationen och hens prestation blir flytande, flexibel och mycket skicklig. Högkvalificerad analytisk förmåga finns hos experterna och är välbehövlig i situationer som sjukskötaren inte stött på tidigare.

Kompetensstegen styr sjukskötarens ambitioner i sitt yrke och motiverar till att stiga högre på trappan ju längre sjukskötaren arbetat. Sjukskötarens visioner och ambitioner om sitt eget yrkeskunnande styrs av trappmodellen men också trivseln i yrket påverkas

av var på trappan man befinner sig och vad möjligheterna till att stiga till en högre nivå är.

3.1.2 Kompetensstegen i praktiken

Modellen om de fem stegen har använts inom Helsingfors- och Nylands sjukvårdsdistrikt (HUS) redan i 20 år och har visat att personalen stannar längre på arbetsplatsen och patientsäkerheten har ökat. De nya sjukskötarna har tyckt att modellen fungerar bra och den ger säkerhet och en känsla att man inte måste kunna allting då man börjar på en ny arbetsplats då de mer erfarna skötarna kan hjälpa till och handleda.

På HUS hemsidor finns det en video som beskriver de olika kompetensområden och hur de används i praktiken. I videon har de intervjuat en person från varje kompetensområde som i videon berättar om sina främsta arbetsuppgifter. Novisen är en sjukskötare som jobbat ca. 1 år och under. Då har man en inläringstent och man får handledning av de mer erfarna sjukskötarna på avdelningen. Den avancerade nybörjaren har jobbat på avdelningen i ca. 2 år och lär sig hela tiden mer genom jobbet. Han får hjälp och handledning vid behov av de mer erfarna sjukskötarna och skiftesansvariga. Den kompetenta sjukskötaren har jobbat i ca. 4 år. Hennes uppgift är att handleda nybörjare på arbetsplatsen. Sjukskötaren går på skolningar och uppehåller på så sätt sin kompetens. Den kompetenta sjukskötaren kan gå en mentorskurs för att uppnå nästa nivå som skicklig skötare. Den skickliga skötaren har jobbat på arbetsplatsen redan närmare 10 år. Hennes uppgift är att handleda de noviser och avancerade nybörjare samt se till att själv utvecklas hela tiden genom skolningar. Experten har jobbat 7 år som sjukskötare och 8 år som expert. Hennes främsta arbetsuppgifter är ganska breda och mångsidiga. Hon går på skolningar, ordnar skolningar för personalen, utvecklar arbetsplatsen och vården samt gör samarbeten med andra enheter och avdelningsskötare och överskötare. (HUS. 2018)

3.2 Modersmålets betydelse för den professionella tillhörigheten

Modersmålet har en inverkan på den professionella tillhörigheten. Dels påverkar modersmålet inlärningsförmågan (Olson. 2012), men modersmålet har också en inverkan på det sociala området. Människan bygger upp sin identitet på basen av språket hen talar och identiteten kan variera på basen av språket som individen talar för stunden. (Karjalainen. 2014)

3.2.1 Vid inläring

Det har visat sig att sjuksköterskestudenter i Amerika med engelska som andra språk har svårare att klara av studierna än de som har engelska som modersmål. I en 18 år lång studie av Sims-Giddens visade det sig att av de som hade engelska som andra språk var det 21% färre som klarade NCLEX (National Council Licensure Examination).

Inom vården är det dock ett återkommande fenomen att patienter är av annan kultur och har ett annat modersmål än lokalbefolkningen. Det har visat sig att vården får bäst resultat då patienten får tala sitt eget modersmål vilket betyder att det kan vara en fördel att ha ett annat modersmål än majoriteten på arbetsplatsen. (Olson. 2012)

3.2.2 Vid uppbyggandet av yrkesidentitet

Språket och yrkesidentiteten går hand i hand. Genom språket bygger människan upp sina värderingar, normer och umgängesregler. Människor definierar varandra genom språket och människans sätt att använda sitt språk påverkar andras åsikter om hen.

Då man talar ett språk, bygger man upp en språklig identitet. Den språkliga identiteten kan variera beroende på om man talar sitt modersmål eller ett så kallat andra språk. Den språkliga identiteten bestämmer också ifall man är stolt över språket man talar, känner man skam för att man tillhör en minoritet eller är man stolt över det. (Karjalainen. 2014)

Tvåspråkiga individer känner ofta instabilitet i sin språkliga identitet. Ofta beror det på att det ena språket anses starkare och identiteten ändras beroende på vilket språk hen

talat. Ju mer en person talar båda språken desto starkare blir identiteten i båda språken. (Karjalainen. 2014)

3.3 Välbefinnande i arbete för unga sjukskötare

Den nyexaminerade sjukskötarens yrkesidentitet byggs upp i den professionella kulturen som består av värderingar, normer, motiverade handlingar och etiska aspekter. Yrkesidentiteten formas både av de egna värderingarna, arbetsmiljön samt medarbetarnas åsikter, värderingar och yrkesnormer. För att kunna bygga upp en stark yrkesidentitet krävs ett socialt stöd på arbetsplatsen. Det sociala stödet kommer från medarbetarna som ofta varit i arbetslivet längre och kan handleda och lära nytt. Det har visat sig vara bra att ha ett program där de mer erfarna på arbetsplatsen lär de nya arbetarna. Det hjälper både de som varit på arbetsplatsen längre och de nya arbetarna att bygga upp en stark yrkesidentitet. (Woods et al. 2015 s.164–169)

3.4 Sammanfattning

Den nyexaminerade sjukskötaren börjar bygga upp sin yrkesidentitet genast då hen går ut i arbetslivet. Från att i början gå igenom kompetensstegens tidiga faser som novis och avancerad nybörjare till att bli mer kompetent och skicklig inom yrket. För att uppnå kompetensstegens alla faser krävs att sjukskötaren tar eget initiativ och vill lära sig.

För att kunna lära sig mer ständigt krävs att man uppfattar och hanterar språket väl. I Finlands större sjukhus går allting på finska vilket gör att det kan uppfattas som krävande för en svenskspråkig sjukskötare att uppnå de högre nivåerna i kompetensstegen. Däremot kan de svenska vårdarna ha en större förståelse för de svenskspråkiga patienterna på grund av det gemensamma språket.

För att kunna bygga upp en stark yrkesidentitet krävs en stödande miljö. Arbetskollegor hjälper och stöder varandra inom jobbet och bildar tillsammans en arbetsmiljö där alla

torde trivas. Miljön på arbetsplatsen bildas av var och ens egna samt de gemensamma normerna, värderingarna och etiska aspekterna.

4 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Syftet är att belysa och diskutera vilken betydelse det svenska modersmålet har för unga sjukskötares professionella växt och välbefinnande i arbete i Finland. Arbetet avgränsas till tredje- och fjärde års studeranden på vårdutbildningen på yrkeshögskolan Arcada. Syftet är att reda ut ifall studeranden känner sig pressade över att de inte alltid kan perfekt finska då de går ut på en praktik och hur de bemöts på sitt eget modersmål.

Den centrala frågeställningen för arbetet är:

1. Vad betyder det att vara finlandssvensk sjuksköterskestuderande i Finland idag?
2. Spelar språket en roll i uppbyggnaden av yrkesidentiteten?

5 METOD

Detta arbete har valts att göras i form av en kvalitativ intervjustudie. Urvalet är tredje- och fjärdeårs vårdstudenter på yrkeshögskolan Arcada. Urvalet valdes på basen av relevans för FINLUST projektet som riktar sig till nyexaminerade sjuksköterskor och sjuksköterskestuderanden i studiernas slutskede. (Gustavsson.2017)

Forskningen gjordes som en öppen intervju. Teman för intervjun var uppbyggda på det sätt att syfte och frågeställning ska kunna besvaras. Det var meningen att intervjupersonerna skulle få berätta så fritt som möjligt om sina egna erfarenheter och åsikter för att få en så ärlig bild som möjligt av problemet. Då intervjuguiden byggts upp har det tagits i beaktande att inte ställa frågor som kan tolkas som ledande och de är därför i en ganska vag form. (Henricson, 2012. s. 167)

5.1 Intervju som metod för datainsamling

Detta arbete har gjorts i samarbete mellan Yrkeshögskolan Arcada och Petter Gustavssons forskargrupp som genomfört LUST studien. Eftersom LUST studien främst undersöker vårdpersonal i studiernas slutskede och början av arbetslivet kommer detta arbete att använda tredje- och fjärdeårs vårdstudenter på Arcada. (Gustavsson. 2017)

Skribenten skickade ut ett meddelande via e-post till tredje- och fjärdeårs vårdstudenter på Arcada. I meddelandet fanns det kort information om vad intervjun handlade om samt hur studenterna skulle gå tillväga om de ville delta i intervjun. Redan i e-posten kom det fram att deltagandet i intervjun är frivilligt och att det är tillåtet att dra sig ur när som helst. Även under intervjutillfället gick skribenten igenom frivilligheten till intervjun. Informanterna skickade e-post till skribenten och ett intervjudatum bestämdes. Intervjuerna gjordes i Arcadas utrymmen efter informanternas tidtabell.

På grund av svårigheter med tidtabeller hos informanterna gjordes intervjuerna som tre stycken intervjuer i par istället för gruppintervjuer som först varit tanken.

5.1.1 Öppen intervju

Intervju med öppna frågor är en flexibel intervjuform där intervjusamtalet byggs upp på basen av en intervjuguide. Intervjuguiden används som stöd under hela intervjun och den ger möjlighet att få med det viktiga i intervjun samt hålla sig inom tidsramen. Intervjuguiden byggs upp av stödord som gör det lättare att komma ihåg det viktiga och komma in på olika ämnen som hen vill fråga informanten om. (Henricson. s.167–168)

För att göra en intervju behövs kunskap om ämnet för att kunna utveckla relevanta frågor till intervjutillfället. Övergripande frågor kan ge långa och uttömmande svar samt berättelser av informanten. I intervjun används sex till åtta stycken breda frågor som gör att informanten kan berätta med egna ord om sina åsikter och egna erfarenheter. Det

kallas ostrukturerad intervju. Under intervjun kan forskaren flika in med små följdfrågor då hen vill veta någonting mer specifikt kring något informanten berättar. (Henricson. s.167–168)

Intervjun börjas med en bred fråga om t.ex. informantens egna erfarenhet om problemet. Då får forskaren en bättre bild av hur informanten ser på saken och kan sedan fråga följdfrågor för att gå mer in på det hen vill veta. Intervjuguiden skall vara kort och användas endast som stöd för intervjuaren, hen skall vara väl förberedd och påläst på ämnet kring frågorna. (Henricson. s.167–168)

5.2 Deduktiv innehållsanalys som metod för att bearbeta data

Skribenten valde att börja innehållsanalysen med att renskriva alla intervjuer. Därefter lästes intervjuerna igenom flera gånger för att se om det fanns ett gemensamt mönster i intervjuerna som ord, fraser och meningar. Gemensamheterna i intervjuerna streckades under så att klara teman kunde bli synliga. Efter att likheterna i intervjuerna plockats ut, delade skribenten in dem i större kategorier och namngav dem. Skribenten läste nu igenom intervjuerna fråga för fråga för att kunna koncentrera sig på ett tema åt gången. Då skribenten fått en bra helhetsbild av informanternas svar på varje fråga söktes beskrivande citat fram ur informanternas svar. Skribenten sammanfattade svaren från intervjuerna under de olika teman som plockats ut. Sedan skrevs de utplockade citaten ner för att få en så bra bild av informanternas åsikter som möjligt. kl

5.3 Etik

Vid forskning är det viktigt att följa etiska regler och ta etiken i beaktande i arbetets alla skeden. Till god vetenskaplig praxis hör att man skall iaktta ärlighet samt vara noggrann i själva undersökningen, dokumenteringen och då man presenterar resultat. Man skall också använda sig av etiskt hållbara dataanskaffnings-, undersöknings- och bedömningsmetoder. Detta innebär att man garanterar informantens anonymitet och informerar

informanten noggrant om forskningens syfte och att det är frivilligt att delta. Undersökningsmaterialet skall förvaras på ett tryggt ställe så att utomstående inte kan komma åt materialet. (Arcada. 2018)

Avvikelse från god vetenskaplig praxis delas upp i tre kategorier; 1) oredlighet i vetenskaplig verksamhet, 2) försummelse av god vetenskaplig praxis och 3) övrigt ansvarslösa förfaranden. Med oredlighet menas fusk och kan förekomma i olika former. Det kan vara fabricering då man använder sig av påhittade observationer. Förfalskning är då man förfalskar resultat eller observationer inom forskningen. Plagiering och stöld betyder att man använder någon annans skrivna text, forskningsidé eller resultat som ens eget. Försummelse är då det finns grov vårdslöshet i arbetet av forskaren. Exempel på detta kan vara att källhänvisningar är bristfälliga, inte nämner andra som bidragit till forskningen, förvara undersökningsmaterial på fel sätt eller på annat sätt vilseleda vetenskapssamfundet med arbetet. Tecken på övriga ansvarslösa förfaranden tyder ofta på okunnighet och slarv. Exempel på detta kan vara att lägga till namn i arbetet på personer som inte medverkat eller lägga till fler referenser än man verkligen använt för att få arbete att framstå som mer omfattande. Alla avvikelser från god vetenskaplig praxis kan vara straffbara och kan leda till stora åtgärder. (Arcada. 2018)

6 RESULTAT

Resultatet presenteras utgående från arbetets frågeställningar som var:

”Vad betyder det att vara finlandssvensk sjukskötarstuderande i Finland idag?” och
”Spelar språket en roll i uppbyggnaden av yrkesidentiteten?”.

6.1 Kompetensstegen och yrkesutveckling

Teman som kom fram i del 1 av intervjun var tankar kring kompetensstegen och den egna kompetensutvecklingen, visioner och ambitioner i yrket samt trivsel i yrket.

6.1.1 Tankar kring kompetensstegen och den egna utvecklingen

De flesta informanterna var ense om att kompetensstegen vid första anblick verkar rimlig och användbar inom vårdyrket. De tycker också att de sett de olika stegen och ”klasserna” på praktik- och arbetsplatser. Det att trappan är formad som en triangel med en smal topp fick flera informanter att fundera över vad som egentligen menas med det. Tankar som att man kan vara expert på så mycket olika inom vårdyrket steg fram och att det inte alltid går att följa efter en allmän modell.

”Jag tycker den verkar rimlig och man börjar snabbt fundera var man själv ligger. Man märker ju nog att man redan under studietiden kommit lite uppåt i varje fall. Sedan tycker jag att trappbilden ger en lite förvrängd bild av vårdyrket eftersom det enligt den skulle finnas mest nybörjare och bara mycket få experter som jobbat länge inom branschen.”

Alla informanter var av den åsikten att de utvecklats mycket redan nu under studietiden och klättrat uppåt på stegen som studerande. Dock var alla också av den åsikten att de inte på långt håll ännu är färdiga i sin utveckling och att de alla anser sig vara noviser då de går ut i arbetslivet.

”Nog märker jag ju stor skillnad på vad jag kan nu jämfört med då jag började studera. Också det att jag haft sommarjobb inom min egen bransch gör att jag känner mig säkrare då jag fått öva praktiskt och ta mer eget ansvar. Jag är nog ändå av den åsikten att jag kommer gå ut i arbetslivet som novis och vill vara tillåten att vara nybörjare och få en bra handledning med att bygga upp min kompetens.”

6.1.2 Ambitioner, visioner och trivsel i yrket

Vid frågan om ambitioner och visioner i kommande yrket var möjlighet att utvecklas samt att vara bra på jobbet två faktorer som stack fram. Också trivseln med kollegor och miljön på arbetsplatsen lyftes fram som någonting viktigt.

”Eftersom att vårdyrket går framåt vill jag kunna utbilda mig kontinuerligt. Min vision är att jag ska vara en ”ordentligt” skötare. Man ser ofta, speciellt lite äldre skötare, som inte gör sitt jobb lika noggrant mer som de antagligen gjort förr. Jag vill uppehålla min motivation till arbetet, utbilda mig samt någon dag bli expert om man kollar på kompetensstegen.”

De flesta informanterna tror att de kommer trivas bra i sjuksköterycket efter fem år. Flera var av den åsikten att då har de kommit in i jobbet men inte varit där för länge för att hinna tröttna. Trivseln om tio år var de mer osäkra om. Flera informanter var av den åsikten att de nog i något skede behöver något nytt. Byte av arbetsuppgifter eller miljö var två faktorer som steg fram. En informant lyfte också upp att hen eventuellt inte klarar av stressen och pressen som finns på arbetsplatser där det finns brist på resurser och tid och därmed inte kommer trivas i sitt kommande yrke.

”Jag tror att trivseln beror mycket på var man hamnar, hurdana kolleger man har, arbetsmiljön o.s.v. Men efter fem år tror jag nog att jag trivs bra då man kommit in i arbetet ordentligt, får handleda studeranden och själv utveckla sig. Sedan om man tröttnar finns det ju hur många olika inriktningar inom sjukvården som man kan söka sig till.”

6.2 Språkets inverkan

I den andra delen av intervjun tog skribenten upp frågor om språkets inverkan på inläring, sjukskötarens självbild och ifall språket hade en exkluderande eller inkluderande effekt på arbetsplatsen.

6.2.1 Språkets inverkan på inläringen

Hälften av informanterna var av den åsikten att språket definitivt hade påverkat deras inläring negativt på de finskspråkiga praktikplatserna. En av informanterna tyckte att hens inläring inte påverkats märkbart på grund av att hen anser sig vara ganska långt tvåspråkig. Två av informanterna hade haft möjlighet till svenskspråkig handledning under större delar av praktikerna vilket gjorde att de inte haft svårt att lära sig på grund av språket. Många lyfte dock fram att de inte alltid frågat allting de velat på grund av språket.

”Under mina första praktiker hade jag enbart finskspråkiga handledare vilket gjorde att ca. 80% av min energi gick åt till att förstå språket istället för att egentligen lära mig någonting om sjuksköterycket. Nu

under de senaste praktikerna har jag gått jättemycket framåt som sjukskötare då jag haft möjlighet till svenskspråkig handledning.”

6.2.2 Modersmålet som exkluderande eller inkluderande faktor

Informanterna var alla av den åsikten att modersmålet har en exkluderande och inkluderande effekt beroende på vad de andra på arbetsplatsen talar för språk. Som svenskspråkig känner man sig lätt utanför i ett finskspråkigt kafferum medan man kan känna en gemensamhet med de på arbetsplatsen som pratar svenska. Två informanter var inte helt säkra på om det var på grund av språket eller studeranderollen som de hade känt sig utanför i en arbetsgemenskap.

”Jag har för det mesta varit på tvåspråkiga ställen där man sett detta fenomen åt båda hållen. De finskspråkiga exkluderar de svenskspråkiga och vice versa. Dock blir man som svenskspråkig lättare utanför. Om det sitter ett gäng i kafferummet som talar svenska och det kommer in en finskspråkig är det lätt hänt att man byter om till finska för att alla skall kunna delta. Detta skulle aldrig hända åt det andra hållet.”

6.2.3 Modersmålets inverkan på självbilden

Informanterna var av åsikten att modersmålet påverkar självbilden ganska mycket. De flesta lyfte fram att de kan känna sig osäkra eller ge en dum bild av sig själv på grund av att de inte har samma modersmål som de andra på arbetsplatsen. Flera lyfte fram att de klarar av sitt jobb på finska men att nyanser, känslor och skämt faller bort helt och hållet.

”Om man möter en svenskspråkig patient på ett finskt sjukhus känner man sig stärkt och som en bra vårdare, som att man kan bidra med något lite extra. Sedan blir det ju helt tvärtom med finskspråkiga patienter då man får ursäkta sig för sin dåliga finska. Jag tycker ändå att det gått ganska bra med finskspråkiga patienter, de är ofta nöjda och trevliga oberoende modersmål. De har oftast haft mer förståelse för att man inte pratar samma modersmål än vad kollegerna haft.”

6.3 Resultatet i relation till tidigare forskning

I den tidigare forskningen togs det upp att finskspråkigheten är mer övertagande på de större enheterna, medan mindre enheter anses vara mer svenskspråkiga. (Henriksson. 2011) Detta tog informanterna också upp under intervjuerna. Då de varit på större sjukhus gick handledningen oftast på finska medan det på små enheter utanför huvudstadsregionen fanns större möjlighet till svenskspråkig handledning. Informanterna uppgav också att personalen på de flesta ställen pratade finska sinsemellan eftersom de finskspråkiga inte förstod svenska och de svenskspråkiga ändå kunde föra samtal på båda inhemska språken. Informanterna var dock alla ense om att den finska de pratade på praktikplatsen främst berörde jobbet och att finskan därmed blev det professionella språket och svenskan var det språk de förde privata samtal på. Detta är ett vanligt fenomen som styrks av tidigare forskning gjord av Forskningscentralen för de inhemska språken. (Tandefelt. 2005)

Som ambitioner och visioner för sitt kommande önskar informanterna kunna utbilda sig kontinuerligt för en så bra yrkeskompetens som möjligt. Eftersom de flesta skolningar inom sjukvården i Finland går på finska kan detta bli ett problem för de kommande sjuksköterna. Då en person inte får utbildning på sitt modersmål kan inläringen lida. Dessutom kan det vara svårare att delta i diskussioner vilket gör att viktiga frågor kan utebli på grund av språkmuren. (Imam et al. 2014) Detta var informanterna också samma åsikt av.

Från en patientsynvinkel är det för säkerhetsskäl viktigt att vårdaren förstår patientens behov och kan handleda rätt. Forskning har visat att flera vårdare har avslutat samtal med patienter eller undvikit konversationer på grund av språkmuren. (Al-Kathami et. al. 2010) Detta kom också fram i intervjuerna då informanterna medgav att de kunnat föra långa samtal med svenskspråkiga patienter men endast frågat korta frågor av de finskspråkiga patienterna. Lika som informanterna uppgav i intervjuerna så är de flesta patienter ändå nöjda med sin vård fastän vårdaren inte skulle prata samma modersmål som de själva.

6.4 Resultatet i relation till teoretiska referensramen

Den teoretiska referensramen för detta arbete bygger på Benners teori om kompetensstegen och språkets inverkan på yrkesidentiteten. Alla informanter tyckte att kompetensstegen var rimliga och för en funktion i sjukskötyrket. Det första steget i kompetensstegen är novis och informanterna var alla ense om att de kommer vara på den nivån då de utexamineras och börjar jobba. De tyckte också att det är skönt att få vara novis och med tiden klättra högre upp på kompetensstegen. (Benner. 1984)

Eftersom identiteten baserar sig på språket så formas också yrkesidentiteten beroende på språket sjukskötaren pratar på arbetsplatsen. Eftersom yrkesidentiteten kan skifta beroende på vilket språk som pratas, vore det bäst ifall vårdaren och patienten hade samma modersmål eftersom det ger bäst resultat för vården. (HUS. 2017) Informanterna var ense om att språket spelar stor roll för yrkesidentiteten. Nyanser i språket som betoningar och skämt uteblir från ett språk som inte är personens modersmål vilket leder till sämre kommunikation och att vårdaren kan känna sig sämre eller dum på något vis. Dock är det inte en dålig sak att vara svenskspråkig på ett helfinskt ställe då det alltid någon gång kommer en svensk patient. Då har den svenskspråkiga sjukskötaren en stor fördel eftersom hen kan patientens modersmål. (Olson. 2012) Det var något som kom fram i intervjuerna att informanterna märkt att det gör en skillnad för patientens vård och trivsel under vårdperioden då någon vårdare pratar svenska på ett ställe där alla andra är finskspråkiga.

Tvåspråkiga vårdare kan ofta ha svårt att bilda en stark yrkesidentitet oberoende språk eftersom det ena språket oftast är starkare. (Karjalainen. 2014) Detta lyfte en av informanterna fram i sin intervju. Eftersom språket på arbetsplatsen var finska, bildades en starkare yrkesidentitet på finska medan den svenska yrkesidentiteten var svagare. Dock hölls de finska samtalen kring jobbrelaterade saker medan samtal om privatliv lättare skedde på vårdarens modersmål, svenska.

7 KRITISK GRANSKNING

I detta kapitel granskar skribenten arbetet kritiskt samt diskuterar om den etiska praxisen uppfyllts.

7.1 Validitet och reliabilitet

Med validitet menas att studiens resultat svarar på frågeställningarna i arbetet, man får alltså svar på det som frågas. (Billhult. 2017) Detta har skribenten gjort i förra kapitlet där resultatet jämförs med tidigare forskning. Problem vid inläring var någonting som flera gånger kom upp i bakgrundsarbetet. Det var också något alla informanter ville lyfta fram att språket på något vis påverkat deras inläring.

Eftersom resultaten av skribentens studie går att jämföra med resultatet av liknande studier kring inläring och språk, tyder det på att begreppsvaliditeten är rätt så hög. Dock fanns det inte många likadana studier sedan tidigare och vissa ämnen som skribenten tar upp i studien har inte forskats i tidigare. Skribenten har ändå lyckats få svar på det som frågats i studien vilket tyder på en hög innehållsvaliditet. (Billhult. 2017)

Med reliabilitet menas att man får samma resultat vid varje mätning. (Billhult. 2017) Detta var svårt att granska i studien eftersom den gjordes som en öppen intervju med sex informanter som alla har lite olika bakgrund av ämnet som tas upp. Eftersom frågorna i intervjun var öppna frågor så fanns det risk för att informanterna tolkade dem olika. Eftersom frågorna kunde tolkas olika blev också svaren annorlunda. Skribenten kunde endast be informanterna att specificera sina svar, för att inte styra informantens svar åt något håll. Innehållet i intervjuerna har ändå gått att jämföras med varandra ganska bra vilket skulle kunna tyda på en relativt hög reliabilitet i studien.

I studien deltog sex informanter, alla med lite olika bakgrund berörande temat i intervjun, alltså språket och arbetserfarenheten. Detta gjorde att fastän antalet informanter inte var särskilt stor så fick skribenten ändå en ganska bred bild av problemet. Eftersom intervjuerna gjordes i par kan informanterna ha påverkats av varandra och svaren kan

därför ha blivit annorlunda än om informanterna intervjuats enskilt. Intervjuerna skulle göras som gruppintervjuer men på grund av ett litet intresse av studenterna på Arcada så blev två större intervjutillfällen istället till tre mindre med två informanter per intervju.

Intervjuerna var alla lite olika långa beroende på hur mycket informanterna kände för att svara på de olika frågorna. Skribenten ledde diskussionen med stöd av en intervjuguide (se bilaga 1) och bad informanterna att specificera sina svar ifall skribenten tyckte att informanten inte hade svarat tillräckligt utförligt på någon fråga. Inspelningarna hade alla bra ljudkvalité vilket gjorde transkriberingen lätt eftersom man hörde allting bra. Intervjuerna transkriberades ordagrant för att skribenten senare skulle ha lättare att komma ihåg exakt hur intervjun gick till och kunna komma ihåg nyanser i svaren.

7.2 Etiska reflektioner

Det var frivilligt för informanterna att delta i intervjun och de hade möjlighet att avbryta sitt deltagande under hela skrivprocessen. Ifall en informant hade velat dra sig ur medverkanen i studien hade intervjumaterialet raderats i sådana fall att intervjun redan var gjord.

Innan intervjun skickades en e-post (se bilaga 2) ut åt alla tredjeårsstudenter på vårdlinjen på Arcada. I meddelandet stod kort info om intervjun, vad den handlade om och hur studenterna skulle gå till väga om de ville medverka i intervjun. Endast sex studenter anmälde sitt intresse och därmed bestämdes intervju med alla intresserade.

Intervjuerna utfördes i Arcadas utrymmen som var specifikt reserverade för detta ändamål. Detta gjorde att intervjuerna kunde göras ostört och att informanterna ärligt kunde berätta om sina erfarenheter utan att vara oroliga över att någon utomstående skulle höra samtalet. Intervjumaterialet behandlades konfidentiellt och inga namn, kön eller ålder på informanterna kommer fram i studien. Intervjuerna bandades in på skribentens mobiltelefon och skrevs rent genast efter intervjutillfället. Genast då intervjuerna transkriberats

raderades de från mobiltelefonen och den transkriberade versionen sparades på skribentens dator bakom lösenord. Då resultatet sammanställts raderades också de renskrivna intervjuerna från datorn.

8 DISKUSSION

I detta kapitel reflekterar skribenten över arbetet som helhet, d.v.s. skrivprocessen, utförandet av intervjuerna, förslag på förbättring av studien samt förslag på fortsatt forskning i ämnet.

Eftersom ämnet för denna studie var ett relativt lite forskat område var metodvalet, intervju, ett bra val. Då fick skribenten också en bred och ärlig bild av informanternas erfarenheter och åsikter. Fastän det endast deltog sex informanter i studien blev resultatet ganska brett då informanterna alla hade lite olika bakgrund. I resultatet kom det också fram olika åsikter och perspektiv vilket gör att arbetet blev mångsidigt.

En utmaning för arbetet var att hitta frivilliga informanter som kunde tänka sig att ta sig tiden att komma på intervju. Som det tidigare kommit fram var det endast sex studenter som anmälde sitt intresse för att vara med. Detta kan delvis bero på att ansvaret låg på studenterna då ombads kontakta skribenten ifall de kunde tänka sig att ställa upp. Från början var det också meningen att ha två gruppintervjuer med insatta datum men då det var så få som anmält intresse så bestämdes tiden för intervjutillfällena skilt med informanterna så som det passade deras tidtabell bäst.

Något annat som skribenten såg som en utmaning var att det fanns mycket litet tidigare forskning kring ämnet. Även fastän det gjorts studier i världen kring språk, modersmål och yrkesidentitet har det forskats mycket lite kring dessa frågor i Finland. Eftersom syftet med detta arbete var att undersöka dessa faktorer i ett tvåspråkigt land var det svårt att hitta passande tidigare forskning. Skribenten hade ingen liknande studie att utgå ifrån i arbetet vilket gjorde att många olika forskningar fick sammanställas för att hitta det relevanta och bilda intervjufrågor på basen av det.

För att utveckla och fördjupa studien skulle skribenten intervjua fler personer för att få en ännu bredare bild av studenternas erfarenheter. Skribenten hade också velat ha studenter från olika skolor och inte enbart studenter på Arcada, som ligger i huvudstadsregionen, som informanter. Eftersom det i resultatet lyftes fram att informanterna inte alltid var säkra på om det var frågan om språkets roll eller studeranderollen som bidrog till olika situationer på arbetsplatsen hade det varit intressant att göra samma studie med informanter som redan varit något år i arbetslivet. Som tidigare nämnt hade alla informanter lite olika bakgrund kring språket och arbetserfarenhet. Som fördjupning i studien skulle man kunna undersöka på vilket sätt resultaten formar sig jämfört med informanter med olika bakgrund, till exempel jämföra hur helt tvåspråkiga studenter upplever språkfördelningen på arbetsplatsen jämfört med enbart svenskspråkiga studenter med svag finskakunskap upplever den.

Som uppföljning på denna studie skulle man kunna göra samma intervjuer med samma informanter om några år då de varit i arbetslivet för att se skillnaden i åsikter samt jämföra deras förväntningar med verkligheten. Det hade också varit intressant att utreda hur de nyexaminerade sjukskötarna upplever Benners teori om kompetensstegen då de går ut i arbetslivet. De flesta lyfte fram att de vill vara noviser då de går ut i arbetslivet och i lugn och ro klättra uppåt steg för steg men om de finns tid och resurser på arbetsplatserna är något som skribenten funderat över. I intervjuerna tog informanterna också upp formen på kompetensstegen som var formad som en triangel. Om bara en dryg femtedel av alla vårdare ska kunna nå toppen och bli experter, vad händer då med resten? Detta är något som skulle vara intressant att kolla upp med informanterna om ca. 10 år då de hunnit arbeta inom branschen och förstå hur allting fungerar.

Eftersom studiens resultat till delar går att jämföras med tidigare forskning kring liknande ämnen trots det låga antalet informanter tycker skribenten att studien blev lyckad. Denna studie påvisar att språket spelar stor roll för både yrkesidentiteten och inlärningen. Språket har stor betydelse för arbetsgemenskapen och trivseln på arbetsplatsen.

KÄLLOR

- Al-Khathami, A. M., Kojan, S. W., Aljumah, M. A., Alqahtani, H., & Alrwaili, H., 2010, *The effect of nurse-patient language barrier on patients' satisfaction*. Saudi medical journal, 31(12), 1355–1358.
- Arcada. 2018. *God vetenskaplig praxis i studierna vid Arcada*. Tillgänglig: https://start.arcada.fi/sites/default/files/dokument/ovriga%20dokument/god_vetenskaplig_praxis_i_studier_vid_arcada.pdf Hämtad: 11.4.2018
- Benner, P. 1989. *Aloittelijasta asiantuntijaksi*. WSOY. s 28-46
- Billhult, Annika. 2017. Mätinstrument och diagnostiska test, I Henricson, Maria, *Vetenskaplig teori och metod, från idé till examination inom omvårdnad*, Studentlitteratur AB Lund, Upplaga 2:1, (2017) s.133–134
- Büssing, A, Falkenberg, Z, Schoppe, C, Recchia, D, & Poier, D 2017, *Work stress associated cool down reactions among nurses and hospital physicians and their relation to burnout symptoms'*, BMC Health Services Research, 17, pp. 1-13
- Egidius, Henry, 2017. Psykologiguiden, *Yrkesidentitet*, Tillgänglig: <https://www.psykologiguiden.se/psykologilexikon/?Lookup=yrkesidentitet> Hämtad: 13.12.2017
- Finlex. 2003. *Språklagen 6.6.2003/423*. Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030423> Hämtad: 19.11.2017
- Henricson, Maria. 2012. *Vetenskaplig teori och metod från idé till examination inom omvårdnad*. Studentlitteratur Ab uppl. 1:7. s. 167-168.
- Henriksson, Linnéa. 2011. *En- eller tvåspråkiga lösningar – om språkliga konsekvenser vid sammanslagningar*. Magma – pamflett 2, 2016. Tillgänglig: http://magma.fi/images/stories/reports/mpm2_1eller2.pdf Hämtad: 20.12.2017

- HUS, 2017. *Språkprogrammet*, Tillgänglig: <http://www.hus.fi/sv/patienten/patientens-rattigheter/tvasprakighet-i-hns/sprakprogrammet/Sidor/default.aspx> Hämtad: 20.12.2017
- HUS, 2015. *Husari-videot*, Tillgänglig: <http://www.hus.fi/hus-tietoa/uutishuone/husari/sivut/husari-videot.aspx?redirected=1> Hämtad: 6.2.2018
- Imam, A; Al-Salloom, A; Ibrahim, M; Elsanosi, B, & Al-Wabel, A, 2014, *Student presentation: A conceptual model*, Education In Medicine Journal, vol. 6, nr 2, s. 57-61
- Karjalainen Hanna-Mari, 2014. *Språklig identitet, finska som andraspråk och dess användning – En fallstudie av svenskspråkiga ungdomar i olika språkmiljöer i Finland*. Tillgänglig: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201409021808.pdf> Hämtad: 10.5.2018
- Karolinska Institutet. 2017. *Petter Gustavssons forskargrupp*. Tillgänglig: <http://ki.se/cns/petter-gustavssons-forskargrupp> Hämtad: 20.11.2017
- Kepsu Kaisa, 2016. *Hjärnflykt eller inte?* Magma – pamflett 2, 2016. Tillgänglig: <http://magma.fi/uploads/media/post/0001/01/a7418a6c7e08be3247c3332e5a735839c9718c13.pdf> Hämtad: 20.12.2017
- Nationalencyklopedin, 2017. *Modersmål*. Tillgänglig: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/modersm%C3%A5l> Hämtad: 13.12.2017
- Olson Mary Angela, 2012. *English-as-a-second language (ESL) nursing student success: A critical review of the literature*. Journal of Cultural Diversity, 19(1), 26.
- Synonymer, 2017. *Modersmål*, Tillgänglig: <https://www.synonymer.se/sv-syn/modersm%C3%A5l> Hämtad: 13.12.2017
- Tandefelt, M. 2005. *Tänk om ... Aktiv svenska i offentlig sektor*, Tillgänglig: http://kaino.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/tank_om/kap_vi.html Hämtad: 6.2.2018

Woods, A; Cashin, A & Stockhausen, L. 2015. *Communities of practice and the construction of the professional identities of nurse educators: A review of the literature*. Nurse education today, 37, s. 164-169.

BILAGA 1 - INTERVJUGUIDE

Studie: Modersmålets roll för yrkesidentitetet – finlandssvenska sjukskötares uppfattningar

DEL 1)

Vilka tankar väcker kompetensstegen hos dig?

Vilka visioner/ambitioner har du i ditt kommande yrke?

Beskriv din egen kompetensutveckling.

Hur tror du att du trivs som sjukskötare om 5 år / 10 år?

DEL 2)

Har du haft svårt att lära dig saker inom yrket på grund av språket?

Anser du att modersmålet har en inkluderande/exkluderande effekt?

Påverkar eller stärker modersmålet självbilden?

BILAGA 2 - INFORMANTBREV

Bästa Informant!

I Jessica Stenströms examensarbete *Modersmålets roll för yrkesidentiteten – finlandssvenska sjukskötarens uppfattningar* undersöker hon ifall modersmålet kan påverka uppbyggandet av yrkesidentiteten. Studien koncentrerar sig på studenter som är i vårdstudiernas slutskede på Arcada.

Nu söker Jessica informanter som kan berätta om sina erfarenheter om att använda eller inte använda sitt modersmål i det kommande vårdyrket. Intervjun skulle ske som gruppintervju med 3–6 deltagare.

Det finns två intervjutillfällen (välj ett)

Torsdag 24.5 klockan 16:00-17:00 vid Arcadas bibliotek

Måndag 28.5 klockan 10:00-11:00 vid Arcadas bibliotek

Ifall Ni kan tänka Er att delta i intervjun var vänlig och svara på detta genom mejla: jessica.stenstrom@arcada.fi

Deltagandet är frivilligt och som informant har Ni rätt att dra Er ur intervjun när som helst.

Som handledare för examensarbetet fungerar överlärare Maria Forss (epost: maria.forss@arcada.fi) och prorektor Camilla Wikström-Grotell (epost: cwg@arcada.fi).

Tack på förhand!

Helsingfors 14.5.2018

Jessica Stenström

Hälsovårdsstuderande, Arcada

